

ЮНАЧНИЯТ МЕРГЕН НАНАЙСКА ПРИКАЗКА

Превод от руски: Ангел Каралийчев, Вела Каралийчева, 1956

chitanka.info

Това се случило много отдавна. Оттогава е минало толкова време, че там, където са текли реки — се появили високи планини; а там, където са лежали камъни — израснали непристъпни гори.

Върху брега на една река имало голям стан. Хората в този стан живеели хубаво.

Веднъж през нощта злият господар на тайгата нападнал стана. Всичките юрти запалил и разрушил. Оковал във вериги старейшината на стана заедно с жена му и ги затворил в клетка. Жителите откарал в плен. Станът опустял.

От всичките юрти останала само една — юртата на старейшината.

В тази юрта имало люлка, скрита зад дюлина^[1]. В люлката спял синът на старейшината, съвсем мъничък. Мерген^[2] го казвали. Той останал сам в стана. И нали нямало кой да се грижи за него — самичък почнал да си търси прехраната.

Върху мястото на разорения стан скоро израснали високи дървета, появили се гъсти ракитови храсти. Юртата на Мерген потънала в зеленина.

Пораснал Мерген, възмъжал, станал силен богатир и отличен стрелец. Донасял от лов всякакви животни: и самури, и белки, и сърни, и диви свине, и лосове, и сибирски елени.

Веднъж Мерген не отишъл на лов. Останал в юртата си. Легнал да спи. Дълго спал. Като се събудил, видял, че един непознат ловец се приближава към юртата. Ловецът поздравил и запитал:

— Как живееш?

Мерген отвърнал:

— Сам живея! За първи път виждам човек. Май че наоколо никога не е имало хора!

Ловецът казал:

— Как да не е имало? Тука някога се ширеше голям стан. Само че го разори господарят на тайгата. Всичките хора откара в плен. Баща ти и майка ти окова във вериги и ги затвори в клетка. Не зная ти как си оцелял!

Мерген рекъл:

— Тая работа аз не я знаех. Ще ида да отърва нашите хора! Ще ги доведа тук всички.

Ловецът продължил своя път. Мерген веднага тръгнал да дири злия господар на тайгата.

До вечерта вървял из тайгата. По пътя срещал разни животни — и видра, и катерица, и американска мечка, и летяга^[3], и обикновена мечка. На никое животно не посягал. Най-сетне излязъл на равно място. Наблизо видял хълм. На хълма — юрта. Мерген се зарадвал: ще пренощува там. Но преди още да се изкачи на хълма — насреща му се втурнали пет вълка. Налетели, искали да го разкъсат.

Мерген не се объркал: изритал ги с крак настрани. Те завили, разбягали се и не се върнали. Приближил се Мерген до юртата. Наоколо — разхвърляни човешки кости. Лошо място.

„Няма да се махна отгук! От нищо няма да се уплаша!“ — си помислил Мерген.

Сложил в лъка стрела и обтегнал тетивата. Влязъл в юртата.

В юртата до огъня седяла една старица — набръчкана и грохнала. Тя гризела кост. Като видяла гостенина, бабичката се зарадвала, закискала се като лисица. Захвърлила костта настрана. Помислила си:

„Туй се казва късмет! Прясно месо ми е дошло!“

Сетне казала:

— Синко, ти навярно си уморен! Легни си, почини си! Аз ще ти приготвя нещо да хапнеш!

Мерген казал:

— Не искам да ям, а ще спя. Уморен съм от пътя!

А си помислил:

„Тази нощ няма да спя. Трябва да бъда нащрек: бабата е намислила нещо лошо!“

Легнал Мерген в единия кът на юртата, а старицата — в другия. Мерген сложил до себе си лъка с готовата стрела. Затворил си очите, уж спи, а пък се ослушва какво прави старицата. Лежи и мълчи.

Старицата почакала малко, сетне се вдигнала и захванала крадешком да се промъква към Мерген. Доближила и посегнала да отмъкне лъка. Мерген казал:

— Защо пипаш лъка ми?

— Не го пипам — рекла старицата, — аз само си протегнах ръката. Спи!

И легнала пак на мястото си. Станало тихо. Минало много време. Старицата пак се запромъквала. Мерген я хванал за ръката. В ръката ѝ имало голям нож.

— Защо се промъкваше към мене с нож? Ще те убия!

— Не ме убивай. Аз не знам как, без да ща, съм взела ножа в тъмното. Не ми трябва той. Спи!

Пак си легнала. И продължила да си мисли:

„Как да погубя Мерген?“

Намислила една хитрина. На заранта казала:

— Ти ме пожали, не ме уби. Затова ще ти помогна. Аз зная — ти отиваш при господаря на тайгата, да се биеш с него. Той е силен, може да те надвие. За да не те надвие, ще направя тялото ти яко като желязо!

Мерген не повярвал, но се съгласил:

— Направи го!

Тогава старицата наклала огън в огнището под големия медник. Сетне извадила от сандъка гърне със син разтвор. Изляла го в котела. А капака от котела поставила до него.

Когато разтворът в медника закипял, старицата рекла:

— А сега скачай в медника, скачай! Като поседиш там малко, ще станеш як като желязо!

Мерген разбрал какво е намислила старицата и казал:

— Хубаво, ще скоча. Само че ще вържа за пояса си едно въже, а ти му дръж края, за да не потъна в медника. А още по-добре ще е да вържа другия край на твоя пояс, защото току-виж, че не си задържала въжето в ръцете си, а си го изтървала!

Старицата се съгласила. И хитро, лошо се усмихнала — намислила била нещо не добро.

Мерген вързал здраво за пояса ѝ края на въжето, а себе си слабо вързал. Изправили се двамата край огнището.

Тогава Мерген се засилил и прескочил медника. Повлякъл и старицата подире си. Тя паднала в медника. Мерген бързо го похлупил с капака. От медника избухнал пламък.

„И с мене щеше да стане същото!“ — си помислил Мерген.

Взел една главня, излязъл от юртата и забол главнята в тръстикования покрив. Юртата се подпалила.

А Мерген се спуснал към реката. Намерил леката лодка на старицата, седнал и заплавал по течението на север.

При завоя на реката се огледал назад. Видял, че над хълма се издига чер стълб от дим: горяло жилището на старицата-човекоядка...

— Сега вече няма да яде хора! — рекъл Мерген.

Заплавал по-нататък.

Дълго плавал по реката.

Изведнъж чул вик и плач. Погледнал Мерген и що да види — страшен великан влачи една млада девойка. Девойката се дърпа, крещи.

Мерген се приближил до брега и вързал лодката. Опънал здравия си лък и пушал стрелата срещу великана. Великанът се олюлял и паднал.

Девойката обърнала с благодарност очите си към Мерген:

— Ти ме избави от чудовището! Спаси ми живота! Сега съм готова да ти стана робиня и слугиня!

— Не слугиня, а жена ще ми бъдеш — отвърнал Мерген. — Но по-напред иди при майка си. Тя навярно денем и нощем тъгува за тебе. Седни на стрелата ми. Тя ще те отнесе при вашата юрта. Там ме чакай и пази стрелата, додето се завърна!

Като изрекъл тези думи, той наместил стрелата върху тетивата.

Девойката седнала на стрелата, а Мерген опънал тетивата и пушал стрелата. Същия миг стрелата се скрила от очите на юнака.

Мерген продължил своя път.

На пладне стигнал до една малка къщурка от тръстика. Къщурката била, кажи-речи, цялата разрушена. Около нея имало окачени рибарски мрежи.

Мерген влязъл в къщурката. Там седели на пода старец и малчуган и кърпели мрежи. Старецът бил облечен в дреха от рибена кожа. Двамата пушели с лули. В къщурката — беднотия, нищо нямало. Старецът поканил Мерген да седне и го запитал:

— Откъде си и къде отиваш?

Мерген рекъл:

— Аз съм от горното течение на голямата река. Името ми е Мерген. Отивам при господаря на тайгата. Ще се бия с него. Искам да освободя от плен майка си, баща си и всичките наши хора. Научи ме как да го намеря.

— О, ти си вече близо! Но ще можеш ли да надвиеш господаря на тайгата? За да го убиеш, трябва по-напред да намериш смъртта му.

А смъртта му е скрита някъде отвъд океана. Иди по-напред да намериш нея!

— Нищо — рекъл Мерген, — тъй ще се бия с него. Къде ще ходя сега да диря смъртта му! И тъй ще го надвия! Разкажи ми, как си попаднал ти тук и защо живееш тъй бедно?

Старецът отвърнал:

— По-рано аз не бях тук. Живеех край горното течение на голямата река, където си роден и ти. А тука ме докара господарят на тайгата, застави ме да ловя риба. Всяка заран трябва да му карам риба. Ако ти наистина си син на старейшината и си дошъл да ни спасиш, то знай: господарят на тайгата прикова с вериги баща ти към един голям камък и го пусна на океанското дъно. Ако се поотдалечиш от брега, ще чуеш звъна на веригите му. Денем и нощем го пазят стражи с дванайсет лодки.

— А жива ли е майка ми?

— Господарят на тайгата хвърли майка ти в едно дълбоко подземие. Жива ли е или не — не знам.

Мерген изслушал тези грозни вести и легнал да спи.

Но преди да заспи, през отворената врата долетели две патици. Кацнали на пода, позавъртели глави и се превърнали на две жени. Те били девойката, която Мерген спасил, и нейната майка.

Майката казала:

— Ти спаси дъщеря ми. Ние знаем, че отиваш да се биеш с господаря на тайгата. Искаме да ти помогнем!

Мерген високо се засмял и рекъл:

— Но как ще ми помогнете? Нали сте жени и не можете да се биете?

Майката отговорила:

— Ние няма да се бием. Но можем да литнем и да намерим смъртта на господаря! Когато почнеш да се биеш с него, попоглеждай към небето. Видиш ли да летят две патици, знай, че сме ние. Ние ще ти хвърлим смъртта му!

Тогава майката и дъщерята размахали ръце, превърнали се пак на патици и отлетели.

На заранта Мерген безстрашно се запътил към стана на господаря на тайгата.

Девет дена вървял, додето стигнал до морския бряг.

Заобиколил го и видял голям стан. Там живеел господарят на тайгата.

Разгневен, Мерген бързо закрачил към стана.

Събрал всичките лодки на господаря, които се намирали на брега, и ги повлякъл към жилището му. Пред жилището натрупал лодките накуп и ги запалил. Пламък и дим се издигнали към небето. Мерген призовал на бой господаря на тайгата.

В туй време господарят са тайгата седял и пушел лулата си.

Той видял пламъка. Разбрал, че го призовават на бой. Но сам не излязъл, а пратил слугата си да се бие с Мерген.

Мерген на бърза ръка погубил слугата.

Господарят на тайгата страшно се разгневил. Съблякъл богатия си халат, надянал бойните си дрехи и излязъл. Закрачил и почнал да запрята ръкавите си.

Видял той юнака, втурнал се насреща му и силно се развикал:

— Защо си дошъл при мене, нещастнико? Нима не знаеш, че няма по-силен от мене сред нанайците? Аз ще те убия и месото ти ще хвърля на злите кучета да го изядат!

Мерген не се изплашил от тия закани. Тръгнал той срещу господаря на тайгата. Също запретнал ръкавите си. Пламнал боят между двамата. Дълго се сражавали, но не могли да се надвият един друг.

А в туй време над океана летели две патици. Едната от тях носела гърне. Когато тя се уморявала, другата патица поемала гърнето. В гърнето се намирала смъртта на господаря.

Още когато били в средата на океана, патиците чули шум и побързо замахали криле. Забравили умората си. Едно нещо се въртяло в ума им: трябва да помогнат на Мерген да освободи хората от злия господар на тайгата.

А на океанския бряг Мерген и господарят на тайгата все още се биели.

Дълго са били те. Строши ли се сабята или тоягата на господаря, слугите тозчас се втурват и му подадат нова. А на Мерген никой не помагал. Отдавна били строшени и тоягата, и сабята му.

Мерген си помислил:

„Няма ли кой да ми помогне? Сам ли съм или що?“

И изведнъж чул гласовете на патиците.

Те се появили над главата му и хвърлили гърнето.

Мерген подхванал гърнето, както летяло, и го ударил о един камък. В гърнето имало малко уродче, прилично на човече. То било смъртта на неговия противник.

Мерген хванал уродчето и рекъл:

— Я виж какво намерих на тревата! Ти си по-стар от мене и повече знаеш. Кажи, туй нещо на добро ли е или на зло?

Господарят на тайгата видял смъртта си, изплашил се и рекъл:

— Туй нещо е на зло! Ако го оставиш при себе си — ще се разболееш и ще умреш в мъки! Ако ти е скъп животът, дай ми го! Тогава нищо няма да ти се случи!

Мерген отначало се престорил, че е повярвал. Сетне се усмихнал и казал:

— Защо да желя живота си? Ако не умра от мъчителна смърт, ти сега и без туй ще ме погубиш. И тъй смърт, и инак смърт! По-добре най-напред да премахна това уродче!

Тогава господарят на тайгата се разтреперал и рекъл:

— Дай ми човечето! За него ще ти дам всичко — вземи жена ми, дъщерите и слугите ми! Всичките ми богатства вземи!

— Не, няма да ти го дам! Ти окова баща ми във вериги, измъчи майка ми. Всичките ни хора откара в плен. Разори нашия стан. Сам знаеш, че трябва да бъдеш наказан! — отвърнал Мерген.

И ударил малкото уродче върху камъка.

Господарят на тайгата извикал, олюлял се, паднал и мигом издъхнал.

Мерген се втурнал в жилището му.

Насреща му излязла дебела старица. Тя била жената на господаря. Намислила да свърши с юнака и държала зад гърба си тежка машина за кожи. Старицата се престорила на любезна и рекла:

— Синко, ела по-близо до мене! Аз не ти се сърдя. Господарят на тайгата сам си е виновен за всичко. Тъй му се пада!

Мерген повярвал и се приближил. Тогава старицата дигнала машината и замахнала да го удари по главата. Мерген успял да ѝ хване ръката. Блъснал на една страна машината, на друга — страницата. Огледал се и видял на стената секира колкото зъб на катерица. С тази секира Мерген разсякъл огромния катинар на подземната врата.

Отворил подземието, запалил факел и тръгнал да дири майка си. Намерил я след дълго търсене.

От слабост и глад майка му едва се движела. Мерген я взел на ръце, изнесъл я от подземието и поръчал да я нахранят, да я облекат и да я пазят.

Повикал пленниците на господаря на тайгата и се запътил с тях към брега на океана.

На пладне Мерген се приближил до мястото, където се намирали дванадесетте лодки със стражите. Всичките слуги имали ризници, а в ръцете им — лъкове и стрели.

— Ей — извикал Мерген, — вашият господар е мъртъв! Да се разберем с добро: вървете си във вашия стан, а пък аз ще освободя баща си!

От лодката се чул висок смях:

— Самохвалко! Лъжец! — казал началникът на стражата. — Не е лесно да бъде погубен нашият господар! А до баща си ще стигнеш, ако ни надвиеш! Я се опитай!

— Хубаво! — рекъл Мерген и скочил във водата.

Той плавал по-бързо от морска риба. Големи като планини вълни се надигнали от неговия устрем.

Мерген доплавал до лодката на стражевия началник, сграбил я и като тресчица я повдигнал нагоре.

Пазачите се изплашили, запокитили копията и лъковете си, надали вик. Хвърлили се към носа на лодката, нападали във водата. Не можали да плават: тежките ризници ги повлекли към дъното.

След това Мерген заплавал към другите лодки. Пазачите видели как потънала лодката на началника им и не посегнали да се бият: захвърлили и те лъковете, стрелите и от страх захванали да гребат към брега.

Мерген доплавал до последната лодка и влязъл в нея.

Пазачите паднали на колене и почнали да го молят за милост. Тогава Мерген заповядал да го заведат до мястото, където бил прикован баща му.

Завели го.

Мерген измъкнал от джоба си чудната секирка на господаря и се гмурнал във водата.

Наоколо плавали разни риби, носел се звън от вериги.

Мерген се приближил и видял един старец, прикован към голям камък. Той бил баща му. Разсякъл със секирката веригата, взел на ръце баща си и изплавал до лодката. Настанил го вътре и заплавал към брега.

А върху брега вече се били събрали пленниците на господаря на тайгата. Между тях се намирали майката на Мерген, девойката, за която щял да се жени, и нейната майка. Всички посрещнали безстрашния Мерген. Радвали се. Устроили голямо угощение.

Три дена се веселили. На четвъртия всички се събрали и се запътили към родния стан. Пристигнали благополучно.

Отдавна ли е станало това, скоро ли — не знам, но приказката свърши вече.

[1] Дюлина — образ на духа, покровител на семейството и дома.

↑

[2] Мерген — смел юнак, герой от нанайските приказки. ↑

[3] Летяга — прилично на бялка животно, предните и задните крака, на което са съединени с летателна ципа. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.